

det Fæsteren, som af Godseieren kan kræve denne Afløsning? Man kan saaledes vende Spørgsmaalet om paa 2—3 forskjellige Maader, og det forekommer mig dog, at det efter dette Lovforslag absolut burde staa klart frem, om der ved Tiendeyderen menes den, der staar som Jordbrøt, eller Fæsteren, der har Jordens Benyttelse. Der har tidligere ved et Lovforslag ifjor her været Tale om, hvorledes Forholdet blev ordnet med Hensyn til Forpligtelsen til Banken, hvorledes der ogsaa her blev paalagt en Afløsning, medens Godseieren dog vedblev at indkræve det tidligere Bidrag, og saaledes kunde det ogsaa let komme til at gaa med Tienden, at den efter Afløsningen vedblev at hvile paa Bondejorden, uagtet den ved Lovgivningens Anstregelser mentes at være tilfredsstillende bragt ud af Beden. Måltigen har jeg ikke forstaaet dette saa klart som de ærede Forslagsstillere; men efter den almindelige Lovgivning er der ikke Tvivl om, hvem der er Tiendeyderen, thi det er Fæsteren; men efter Sagens Natur kan der ikke være Tale om, at nogen Anden kan løse Tiendeforpligtelsen, end Godseieren, og dette forekommer mig umægtelig at være et Punkt, som næsten er mere end uklart. Dernæst er der et andet Spørgsmaal i denne Sag, der synes Forslagsstillerne at være saa let at ordne, saa at det ikke videre er nævnt, og det er det virkelig meget væsentlige Spørgsmaal om, hvem der i Fremtiden skal vedligeholde Kirkerne. Den ærede Vidfører for Forslagsstillerne brugte det Udtryk om det af det ærede Medlem for Aarhus Amts Iste Valgreds (Winther) ifjor om en Tiendendjævning overfor de fri Sædegaarde indbragte Forslag, at det vilde gjøre et Indgreb i Eiendomsforholdene, men det forekommer mig, at det her Foreslaaede, naar man vil kaste Vedligeholdelsen af Kirkebygningerne, som i Aarhundreder har paahvilet det tiendeydende Hartkorn, over paa alle de andre Besoere, der jo tilmed ikke ere saa fastknyttede til Sognet som de, der i sin Tid med den Byrde have kjøbt den tiendeplygtige Jord, da falder dette maaffe endnu mere ind under det noget vanskelige Begreb om Indgreb i Andres Eiendomsrettighed. Siden der er Tale om Indgreb i den ældre Eiendomsret, er der og-

saa et Punkt, som forekommer mig meget paafaldende ligeoverfor hele den ældre Lovgivning om Kirkerne og deres Tilhørende, nemlig at Forslagsstillerne udenvidere udleverer Kirkens Jorder og de Fæstejorder og Kapitaler, som ligge under Kirken, hvis Kommissionen kan blive enig derom, i den private tidligere Kirke-eiers Haand. Naar man veed, i hvilken Grad der har været værnet om denne Kirkens Ret til alt Kirkens Tilliggende, og hvorledes det har været fremhævet, at det kun var Brugsrettigheden eller Retten til at hæve Aarsrenten af disse Ting — og der foreligger virkelig Afgjørelser i Hundredevis f. Ex. om, hvorvidt Kirkeeieren er berettiget til at tage Vedet af de Træer, som ere sælbede paa Kirkegaarden — er det dog høist paafaldende, at de ærede Forslagsstillere ville forære den tidligere Kirke-eier Kirkens Jorder og de Fæstesteder, som muligvis ligge derunder. Her foreligger ogsaa et eiendommeligt Forhold, nemlig visse Fæstefamiliers ældre Ret til at faae Kirkejorden i Fæste eller Forpagtning, et Forhold, som har ført til flere Processer for Høiesteret, men heller ikke dette Spørgsmaal er berørt med et eneste Ord i Forslaget. Det forekommer mig saaledes, at Forslagsstillerne have havt god Grund til at sige, at Forslaget kun er et Udgangspunkt for en Ordning, thi det forekommer mig, at disse 3 Spørgsmaal, som jeg har fremhævet, om de af Sogneboerne eiede Kirker, om Forholdet mellem Godseiere og Fæstere, om Vedligeholdelsespligten og endelig om Kirkefæsternes ældre Rettigheder, absolut maa løses, førend det kan siges, at der er paavist nogen betydningsfuld Bei til Forholdets Ordning. Men endelig staar man overfor et stort finansielt Spørgsmaal, som jeg har lagt Mærke til fremkaldte en overordentlig Opposition fra Landets Finansminister, da et noget lignende Forslag blev indbragt paa den 3die Rigsdag. Man beregnede da hver Tiende til 16 Millioner, og man fandt altsaa, at der var Spørgsmaal om at kaste for 48 Millioner Obligationer ud paa Markedet; men efter de Oplysninger, som ere fremkomne i Kirkekommissionen, vil hver Tiende nærmere udgjøre 24 Millioner, og saa staa vi overfor det Spørgsmaal, om det er rigtigt